

U pripremi je novi muzejski zakon na čijoj izradi sudjeluje izabrana stručna komisija pri Ministarstvu prosvjete i kulture i koji će biti donesen tijekom 1992. godine. Imajući na uvidu Prednacrt zakona o muzejima, istaknula bih da se način pravne zaštite muzejskih predmeta u muzejima navodi samo u jednom članku. Prednacrt kaže da se »na muzejsku građu koja je upisana u registar pokretnih spomenika kulture nadležnog zavoda za zaštitu spomenika kulture, kao i na kopiju inventara i kartoteku predmeta muzejske građe, primjenjuju odgovarajuće odredbe Zakona o zaštiti spomenika kulture«. Zakon o zaštiti spomenika kulture je u pripremi i očekuje se tijekom ove godine njegovo stupanje na snagu. To znači da ni novi Zakon o muzejskoj djelatnosti (ako ne doživi promjene u članku koji se odnosi na pravnu zaštitu) ništa više ne regulira muzejske predmet ex lege nego dosadašnji zakoni. Ostaje jedino nada da će novi Zakon o zaštiti spomenika kulture sveobuhvatno regulirati i sankcionirati ovu materiju.

Primljeno: 5. 7. 1991.

SUMMARY

The Legislative Protection of Museum Collections

By Jagoda Oklopčić

The protection of cultural heritage in peacetime and in war has been regulated by legislation.

The first law on museums in Croatia was passed in 1960, and altered in 1965. The author reviews the laws on museums of former Yugoslavia and its former republics. In 1954 Yugoslavia ratified the International Convention of the Protection of Cultural Heritage in Armed Conflict in the Hague. (which was published by MDC in *Museology* no. 7, in 1968). The fact of registering and classifying particular objects as cultural heritage does not ensure their complete protection ex lege if they are not properly marked. Museums are the institutions responsible for technical and physical protection of cultural treasure. The juridical protection of the object treasured in a museum is the record of the circumstances of its entry into the museum. There are also essential questions about the legislative protection and insurance of the objects on display. The current Law on Museum Activities in Croatia was passed in 1977. The government has been working out new laws on museum activities, as well as the new law on protection of cultural heritage, which are expected to be passed in 1992.

DOKUMENTACIJA KAO OBLIK ZAŠTITE MUZEJSKOG FUNDUSA

Dubravka Osrečki
Muzej za umjetnost i obrt
Zagreb

Dokumentacija je elementaran i najpostojniji oblik zaštite muzejskog fundusa. Stupanj zaštićenosti je simetrično proporcionalan razini i kvaliteti provedene stručne i znanstvene obrade muzejskih predmeta. Muzejska dokumentacija je godinama bila opterećena pseudopriznanjima tipa: to je najvažnija sporedna stvar u muzejskoj djelatnosti. Inferiorni status nastao je kao logična posljedica nepreciznog određivanja udjela i uloge dokumentacije u procesu muzejskog rada. Posljednja dva desetljeća donijela su bitne pozitivne promjene u odnosu prema dokumentaciji, iako prvenstveno na teoretskom planu. Među uzrocima tih promjena najznačajnije mjesto pripada utemeljenju muzejske djelatnosti kao informacijske znanosti, s referentnim pravom na primjenu informacijskih načela, metoda i terminologije. Muzejski predmet definiran je dokumentom. Stručno-znanstvena obrada je permanentni selektivno komunikacijski proces očitavanja i bilježenja informacija što ih posjeduje i emitira predmet, odnosno dokument. Utvrđeni podaci o predmetu notiraju se na razne vrste medija, od papira do magnetskih i optičkih diskova. Sustavno organizirana, obrađena, sigurno pohranjena te pretraživa, pojednostavljeno rečeno, informatički dizajnirana muzejska dokumentacija predstavlja organiziranu bazu podataka. Ostvarena teoretska legitimnost muzejske djelatnosti nije rezultirala adekvatnim tretmanom u sferi njenoga pravno-normativnog određenja. Zakon o muzejskoj djelatnosti Hrvatske iz 1977. godine nije propisao oblik i način vođenja muzejske dokumentacije, već je ta odluka na temelju člana 11. citiranog Zakona, prepuštena Muzejskom savjetu Hrvatske. »Muzejske organizacije dužne su voditi inventar, knjige evidencije i kartoteke predmeta muzejske građe na način kako to propiše Muzejski savjet Hrvatske« (član 11.). Dvanaest godina kasnije, 1989., Muzejski savjet Hrvatske donio je Upute o osnovama za vođenje dokumentacije o predmetima muzejske građe, čime se uređuju osnove za vođenje dokumentacije o muzejskim i galerijskim predmetima, za njihovu klasifikaciju, sigurnosno mikrofilmiranje i računsku obradu. Uputa nosi oznaku privremenosti i eksperimentalnosti, što joj u startu oduzima dignitet zakonskog podatka i pruža alibi za njen bojkot, dobrodošao brojnim protivnicima stvaranja normirane i jedinstvene dokumentacije. Vratimo se protektorskim konotacijama muzejske dokumentacije. U čemu se one sastoje? Odgovor na pitanje dat ćemo analizom postupka provedbe dokumentacijske obrade muzejskih predmeta. Život muzejskog predmeta kao dijela određene zbirke počinje momentom njegova ubilježavanja u muzejsku knjigu inventara, a ne trenutkom fizičkog ulaska predmeta u muzej. Evidentiranje fonda muzejskih predmeta je početna faza njegove dokumentacijske obrade. Postupak evidentiranja sastoji se od upisivanja rednog broja novoprispjelom predmetu. Broj pod kojim je predmet upisan u muzejski katalog, postaje njegov glavni identifikator, kodna oznaka ili šifra, njegovo jednoznačno određenje, element za pretraživanje i prvi stupanj

zaštite u sklopu organiziranoga muzejskog sustava. Inventarna oznaka može se sastojati samo od numeričkog dijela ili tvori spoj alfanumeričkih oznaka. Osim inventarnog broja mogu se upisati podaci o dimenzijama, načinu nabave i točnome mjestu smještaja predmeta u muzeju.

Druga po redu, ali dominantna po značenju, jest stručno-znanstvena obrada predmeta. To je postupan i sveobuhvatan proces pravodobnog i egzaktnog utvrđivanja i bilježenja podataka o razvitku, obliku, materijalu, stanju i vrijednosti spomenika. Nemoguće je precizno odrediti granicu između utvrđivanja i bilježenja provedene stručno-znanstvene obrade muzejskog predmeta. To je proces neprestanog prožimanja, suživot.

Muzejska dokumentacija pritom postaje vrijednosni ekvivalent predmetnom fundusu, zaštita fundusa i zabilježenog saznanja o njemu; alter ego samog muzeja. Pri tome se jasno iskazuje strateški i resurski značaj dokumentaciji u funkcioniranju muzeja. Nemoguće je postaviti izložbu ili započeti restauraciju bez podataka o povijesti predmeta, oblikovnoj identifikaciji, materijalnom sastavu ili stanju oštećenosti predmeta. Fizičkom odvojenosti od predmeta, dokumentacija osigurava nadživljavanje samog predmeta. U slučaju uništenja ili nestanka predmeta, dokumentacija je pouzdan svjedok njegova postojanja, podloga je moguće obnove i daljeg proučavanja samog spomenika, bez obzira na njegovo fizičko iščeznuće.

Da bi opravdala pridruženi joj karakter zaštite, muzejska dokumentacija mora u potpunosti biti kvalitetna i lišena svake deskripcije koja nastaje kao rezultat individualnih impresija. Sastavni je dio dobro oblikovane dokumentacije ugrađeni obrambeni sustav zaštite od unošenja netočnih podataka. To se postiže njihovom standardizacijom. Ujednačavanje podataka ostvaruje se utvrđivanjem njihove kvalitete i kvantitete. Kvaliteta dokumentacije mjeri se pouzdanosti, preciznošću i svrhovitošću sadržanih podataka, pri čemu se propisani dokumentacijski standard javlja u funkciji zaštite kulturnog nasljeđa.

Fizička je zaštita dokumentacije nezaobilazan aspekt u razmatranju dokumentacije kao oblika zaštite muzejskog fundusa. Stvaranje uvjeta za fizičko osiguranje dokumentacije provodi se zaštitom materijalnih nosilaca dokumentacije, te osiguranjem adekvatne opreme i prostora za smještaj dokumentacije, koji svojim sigurnosnim osobinama jamče njeno očuvanje za buduće generacije.

Papir kao jedan od najstarijih materijalnih nosilaca podataka zbog sklonosti habanju i vremenskom propadanju nije pouzdan i trajan nosilac dokumentacije. Podatke zabilježene na papiru, radi njihove zaštite, potrebno je prenijeti na, primjerice, mikrofilm, magnetski i optički disk, medije čija fizička svojstva jamče trajnost postojanja. Uz obavezno umnožavanje kopije originalnog dokumenta nužno je njegovo dislocirano pohranjivanje. Spremanjem umnoženog dokumenta zatvara se krug postupaka vezanih uz izvornu funkciju dokumentacije, a to je zaštita muzejskog predmeta kao segmenta kulturnog nasljeđa.

Primljeno: 13. 6. 1991.

SUMMARY

The Documentation as the Form of the Protection of Museum Holdings

By Dubravka Osrečki

The record is the primary and the most reliable way of the protection of museum possessions. It had the inferior standing in the museum activities for a long time, until it emancipated as a branch of computer science during the last decade.

The museum object is defined by a document.

The Law on Museum Activities of 1977 does not regulate the forms and ways of keeping records. The Croatian Museum Council gave the instruction about keeping records of the museum possessions in 1989, but this instruction has been temporary and undefined.

The entry of the object into the inventory lists of the museum possessions is the very beginning of expertise. Its inventory number becomes its code and the first element of its protection.

Separate locations of the object and the record ensure the survival of the object, its renewal or reconstruction and scientific research even after its physical disappearance.

The quality of the records is measured by their reliability, precision, and usefulness of the data. Protection of the records themselves is of the utmost importance; they have to be copied on microfilm, magnetic and optical disks and copies stored in several different places to ensure their survival.